

TAŠČICA – JO NESBØ

(odlomek iz knjige)

1. poglavje

Cestninska postaja v Alnabruju, 1. novembra 1999

Siv ptiček je prijadral v Harryjev zorni kot in odjadral od njega. Bobnal je po volanu. Dolgčas. Nekdo je včeraj govoril o dolgčasu po televiziji. Tole je bil šele dolgčas. Kot čas na božični večer, preden pride božiček. Ali na električnem stolu, preden vklopijo elektriko.

Pobobnal je močneje.

Parkirani so bili na odprtem prostoru za hišice na cestninski Postaji. Ellen je za spoznanje privila radio. Reporter je govoril S svečanim, pobožnim glasom: »Letalo je pristalo pred petdesetimi minutami in točno ob 6.38 je predsednik stopil na norveška tla. Dobrodošlico mu je zaželel predstavnik jevnaške občine. Tukaj v Oslu je lep jesenski dan, čudovit norveški okvir za to srečanje na vrhu. Poslušajmo še enkrat, kaj je povedal predsednik, ko se je pred pol ure pogovarjal z novinarji.«

To je bila tretja ponovitev. Harry si je spet predstavljal tuleče novinarje, ki pritiskajo na zapore. Možje v sivih oblekah na drugi strani zapor, ki so si le napol prizadevali, da ne bi bili videti kot agentje Secret Servicea, ki so dvigovali in spuščali ramena, medtem ko so skenirali množico, dvanajstič preverjali, ali sprejemnik tiči v ušesu, kot je treba, skenirali množico, popravljali sončna očala, skenirali množico, se za nekaj sekund zapičili v fotografa z za spoznanje predolgim teleobjektivom, spet skenirali, trinajstič preverjali, ali sprejemnik tiči v ušesu, kot je treba. Nekdo je po angleško zaželel dobrodošlico, nastala je tišina in potem je zaprasketalo v mikrofону.

»*First let me say I'm delighted to be here ...*« je četrtič povedal predsednik v hrapavi, široki ameriščini.

»Prebrala sem, da neki znani ameriški psiholog trdi, da ima predsednik MPD,« je rekla Ellen.

»MPD?«

»Multiplo osebno motnjo. Dr. Jekyll in Mr. Hyde. Psiholog je mnenja, da njegova normalna osebnost ne sluti, da je druga, seksualna žival, seksala z vsemi temi ženskami. In zato mu ustavno sodišče tudi ne more soditi, da je lagal pod prisego.«

»Ježeš,« je rekel Harry in pogledal v helikopter, ki je lebdel visoko nad njima.

Po radiu je vprašal glas z norveškim naglasom:

»Gospod predsednik, kot prvi ameriški predsednik na oblasti prihajate na obisk na Norveško. Kakšni so občutki?«

Premor.

»Zelo prijetno mi je, da sem se spet lahko vrnil. In da se bosta

srečala voditelja izraelske države in palestinskega naroda, se mi zdi še pomembneje. Ključ do ...«

»Se še spomnite svojega zadnjega obiska na Norveškem, gospod predsednik?«

»Ja, seveda. Upam, da bomo v današnjih pogovorih lahko ...«

»Kakšen pomen imata Oslo in Norveška za svetovni mir, gospod predsednik?«

»Norveška je odigrala pomembno vlogo.«

Glas brez norveškega naglasa:

»Kaj meni predsednik, je realistično pričakovati konkretne rezultate?«

Sprejem je bil prekinjen in iz studia se je oglasil drug glas:

»Slišali smo torej! Predsednik meni, da je Norveška odigrala odločilno vlogo pri ... e, miru na Srednjem vzhodu. Točno zdaj pa je predsednik na poti v ...«

Harry je zastokal in ugasnil radio. »Pa kaj je s to državo, Ellen?«

Skomignila je z rameni.

»Točka 27 odključana,« je prasknilo po voki-tokiju na armaturni plošči.

Pogledal jo je.

»Vsi na svojem mestu?« je vprašal. Prikimala je.

»Vsak čas bo,« je rekel. Zavila je z očmi. To je rekel že petič, odkar je sprevod krenil z letališča Gardermoen. Od koder so bili parkirani, so videli avtocesto vse od cestninske postaje pa gor do Trosteruda in Furusetta. Modra luč na strehi se je zaspano vrtela. Harry je spustil šipo in iztegnil roko, da bi odstranil ovenel rumen list, ki se je zataknil pod brisalce.

»Taščica,« je rekla Ellen in pokazala. »Redka ptica tako pozno jeseni.«

»Kje?«

»Tamle. Na strehi tiste cestninske hišice.«

Harry se je sklonil in pogledal skozi sprednje steklo.

»A tako? Taka je torej taščica?«

»Jap. Ampak ti po mojem gotovo ne vidiš razlike med njo in rdečim drozgom.«

»Točno tako.« Harry si je z dlanjo zastrl oči. Postaja kratkoviden?

»Taščica je čudna ptica,« je rekla Ellen in spet privila pokrovček na termovko.

»Ne dvomim,« je rekel Harry.

»Devetdeset odstotkov jih odleti na jug, nekaj pa jih izkoristi priložnost in vseeno ostane tu.«

»Vseeno ostane tu?«

Spet je prasknilo po radiu. »

Točka 62 sporoča centrali. Ob cesti dvesto metrov pred izvozom v Lørenskog je parkiran neznan avtomobil.«

S policijske centrale je odgovoril globok glas v bergenskem narečju.

»Samo trenutek, 62. Preverjamo.«

Tišina.

»Ste pregledali stranišča?« je vprašal Harry in pokimal proti Essovi bencinski črpalki.

»Ja. Na postaji ni ne kupcev ne zaposlenih, razen šefa. Njega smo zaklenili v pisarno.«

»Pa cestninske hišice?«

»Preverili. Umiri se, Harry, vsa ključna mesta so odključana.

Ja, tiste, ki ostanejo, upajo, da bo mila zima, a ne? Lahko se jim posreči, če se pa zmotijo, poginejo. Zakaj pa potem raje ne odletijo na jug, za vsak slučaj, mogoče razmišljaš? Samo zato, ker so lene, tiste ptice, ki ostanejo?«

Harry je pogledal v ogledalo in videl stražarje na vsaki strani železniškega mostu. Oblečene v črno in s čelado na glavi, okrog vratu jim je visela brzostrelka MP5. Celo od tu je videl, kako so telesa napeta.

»Bistvo je v tem, da če je zima mila, lahko izberejo najboljša gnezdišča, *preden* se druge vrnejo,« je rekla Ellen, medtem ko je poskušala zatlačiti termovko v prenapolnjen predalček na armaturi. »To je preračunljivo tveganje, razumeš? Lahko se ti pokaže Marija, lahko si pa globoko v dreku: si upaš ali ne upaš. Če si upaš, mogoče neke noči premražen do kosti cepneš z veje in se ne odtajaš do pomladi. Če pa scagaš in odletiš, pa morda ne boš imel kje gnezditi, ko se vrneš. To so te večne dileme, s katerimi se ubadaš.«

»Saj si si nataknila neprebojnega?« Harry je zasukal vrat in pogledal Ellen.

Ellen ni odgovorila, strmela je na avtocesto, vmes pa odkimavala.

»Si ali nisi?«

V odgovor je s členki potrkala po prsih.

»Lahkega?«

Prikimala je.

»Jebemti, Ellen! Ukazal sem, da morate nositi neprebojne. Ne pa ta jajca za miki miške!«

»Saj veš, kaj nosijo tukaj ljudje iz Secret Servicea?«

»Čakaj, da uganem. Lahke jopiče?«

»Točno.«

»Ti pa veš, na kaj se jaz poserjem?«

»Čakaj, da uganem. Na Secret Service?«

»Točno.«

Zasmejala se je. Tudi Harryju je šlo na smeh. Po radiu je zahreščalo.

»Centrala točki 62. Secret Service pravi, da je na izvozu v Lørenskog parkiran njihov avto.«

»Točka 62. Sprejeto.«

»No, vidiš,« je rekel Harry in z roko razburjeno udaril po volanu. »Nobene komunikacije, ti važiči ameriški delajo vse po svoje. Kaj dela avto tam zgoraj, ne da bi mi vedeli za to? Hm?«

»Preverjajo, kako opravljamo svoje delo,« je rekla Ellen.
»Tako kot so nas naučili, da naj delamo.«
»Vsekakor lahko tudi ti *malo* odločaš, zato se nehaj pritoževati,
« je rekla. »In nehaj že bobnati po volanu!«

Harryju so prsti ubogljivo zdrseli v naročje. Nasmehnila se je. Na dolgo je zavzdihnil:

»Jajaja.«

Prsti se se oprijeli službenega revolverja, 38-kalibrskega Smith & Wessona s šestimi naboji. Na pasu je imel še dva magazine s po šestimi naboji. Božal je revolver, ker se je zavedal, da zdaj, strogo vzeto, nima dovoljenja, da bi ga nosil. Mogoče pa res postaja kratkoviden, kajti po 40-urnem tečaju pozimi je padel na preizkusu iz streljanja. Čeprav taka reč sploh ni tako nenavadna, se je Harryju zgodila prvič in je bil izjemno slabe volje. V bistvu bi moral samo še enkrat ponoviti, mnogim uspe šele v četrtem ali petem poskusu, a Harry je iz takega ali drugačnega razloga stalno odlašal.

Novo prasketanje: »Zdaj so šli mimo točke 28.«

»To je bila predzadnja točka v romeriškem policijskem okrožju,« je rekel Harry. »Naslednja je v Karihaugnu in potem jih prevzamemo mi.«

»Zakaj ne morejo delati tako, kot smo mi, raje naj povejo, kje je konvoj, ne pa da naštevajo te trapaste številke!« se je pridušala Ellen.

»Ugani!«

Odgovorila sta v en glas: »Secret Service!« in se zasmejala.

»Mimo točke 29.«

Pogledal je na uro.

»Okej, dobimo jih čez tri minute. Preklopil bom na oselsko policijsko okrožje. Še zadnjič preveri!«

Po radiu je zavijalo in piskalo, medtem ko je Ellen zamižala, da bi se laže zbrala, ko je lovila potrditve, ki so prihajale kot po tekočem traku. Mikrofon je obesila nazaj. »Vsi v pripravljenosti.

«

»Hvala. Natakni si čelado!«

»A? Harry, lepo te prosim!«

»Slišala si, kaj sem rekel.«

»Sam si jo natakni!«

»Moja je premajhna.«

Nov glas: »Šli mimo točke 1.«

»Jebela, včasih si tako ... neprofesionalen.« Ellen je potegnila čelado tesneje na glavo, zapela jermenček in se našobila v okensko ogledalo.

»Tudi jaz te ljubim,« je rekel Harry, ko je z daljnogledom pregledoval pot pred njima. »Vidim jih.«

Čisto zgoraj na vzpetini pri Karihaugnu se je zasvetlikala kovina. Harry je zaenkrat videl le prvi avto v koloni, poznal pa je nadaljevanje: šest motorjev s policijskimi specialci

z norveškega oddelka za spremstvo, dva norveška spremljevalna avtomobila, en avto Secret Servicea, potem dva enaka cadillaca, specialni vozili Secret Servicea, ki so ju pripeljali iz ZDA, in v enem sedi predsednik. V katerem, je bila skrivnost. Ali pa sedi v obeh, je pomislil Harry. Eden za Jekylla in eden za Hydeja. Potem so bili na vrsti večji avtomobili: reševalni avto, avto za zveze in več avtomobilov Secret Servicea. »Vse se zdi mirno,« je rekel Harry. Daljnogled je počasi pomikal z desne na levo. Zrak je migotal nad asfaltom, čeprav je bilo hladno novembrsko jutro.

Ellen je videla obris prvega avta. Čez pol minute bodo šli mimo cestninske postaje in pol dela bo opravljenega. Čez dva dni, ko bodo isti avtomobili šli mimo cestninske postaje v obratni smeri, se bosta s Harryjem lahko vrnila k običajnim policijskim nalogam. Raje se ukvarja z mrtveci na oddelku za umore, kot pa da vstaja ob treh ponoči in v hladnem volvu sedi z razdraženim Harryjem, ki mu je odgovornost več kot presedala.

Razen Harryjevega enakomernega dihanja je bilo v avtu popolnoma tiho. Preverila je, da indikatorji na obeh radiih svetijo.

Avtomobilska kolona je bila skoraj na vznožju hriba. Sklenila je, da bo šla po službi v lokal Žeja in se ga napila. Tam se je spogledovala s tipom, imel je črne kodre, rjave, rahlo nevarne oči. Suh. Videti je bil nekam bohemska, intelektualno. Mogoče ...

»Kaj, jeb...«

Harry je že potegnil mikrofonček k sebi. »V tretji hišici z leve je neka oseba. Jo lahko kdo identifi cira?«

Radio je odgovoril s prasketajočo tišino, medtem ko je Ellen preletela vse cestninske hišice. Tam! Za rjavim steklom je videla moški hrbet – vsega štirideset, petdeset metrov stran. V protisvetlobi se je risal razločen profi l. Pa tudi kratka cev z muho, ki mu je štrlela čez ramo.

»Orožje!« je zavpila. »Brzostrelko ima!«

»Jebemti!« Harry je brcnil ob vrata, se z obema rokama prijel za okvir in se potegnil iz avta. Ellen je strmela v avtomobilsko kolono. Ni mogla biti več kot nekaj sto metrov stran. Harry je pomolil glavo v avto.

»Naš ni, lahko pa je njihov,« je rekel. »Pokliči centralo!« V roki je že držal revolver.

»Harry ...«

»Zdaj! In pohupaj, če bodo na centrali povedali, da je njihov.«

Harry je stekel proti cestninski hišici in hrbtu v suknjiču. Cev je spominjala na izraelsko brzostrelko. Surov jutranji zrak je rezal v pljuča.

»Policija!« je zakričal Harry. »*Police!*«

Nobene reakcije. Debelo steklo je bilo vgrajeno v bokse, da bi dušilo prometni hrup. Moški je zasukal glavo v kolono in Harry je opazil temna očala Ray Ban. Secret Service. Ali nekdo, ki bi bil rad videti kot Secret Service.

Še dvajset metrov.

Kako mu je uspelo priti v zaklenjeno hišico, če ni njihov? Sranje! Harry je že slišal motorje. Ne bo mu uspelo priti do boksa.

Odpel je varovalo in pomeril ter upal, da bo avtomobilska hupa razparala tišino tega čudnega jutra na zaprti avtocesti, na kateri si nikoli in nikdar ni želel biti. Navodila so bila jasna, pa vseeno se ni mogel otresti misli:

Lahki jopič. Nobene komunikacije. Streljaj, nisi ti kriv. Ima družino?

Za cestninsko hišico je že vozilo spremstvo in vozilo je hitro.

Čez dve minuti bosta cadillaca vštric s hišico. Z levim očesom je videl premik, s strehe je odletel ptiček.

Si upaš ali ne upaš ... te večne dileme.

Pomislil je na nizki izrez na jopiču, rahlo je povetil revolver.

Hrup motorjev je šel skozi ušesa.

2. poglavje

Oslo, torek, 5. oktobra 1999

»Temu se reče velika izdaja,« je rekel gladko obriti moški in pogledal v rokopis. Glava, obrvi, nabrekle podlakti, celo močne roke, ki so se oprijemale govorniškega pulta: vse je bilo sveže obrito in čisto. Nagnil se je k mikrofonu.

»Po letu 1945 so sovražniki nacionalsocializma obvladovali področje in razvijali in izpeljali svoje demokratične in ekonomske principe. Posledica je bila ta, da svet en sam samcat dan ni videl zahajati sonca brez vojne. Celo tu v Evropi smo doživljali vojno in morijo. V tretjem svetu stradajo in umirajo milijoni – Evropo pa ogroža masovno priseljevanje s posledičnim kaosom, stiskami in bojem za preživetje.«

Premolknil je in pogledal naokrog. V sobi je vladala popolna tišina, le eden od poslušalcev v klopih za njim je previdno zaploskal. Ko je razvnet nadaljeval, se je v mali lučki pod mikrofonom grozeče prižgala rdeča, kar je pomenilo, da magnetofon sprejema popačene signale.

»Tudi nas le še malo loči od brezskrbnega blagostanja, in ko pride ta dan, moramo verjeti vase in v družbo okrog nas. Vojne, gospodarske ali ekološke katastrofe – in vse te mreže zakonov in predpisov, ki nas vse prehitro spreminjajo v pasivne socialne kliente, nenadoma ne bo več. Zadnja velika izdaja je bila devetega aprila 1940, ko so naši tako imenovani narodni voditelji zbežali pred sovražnikom, da bi si rešili lastno kožo. In s sabo vzeli zlate rezerve, da bi si z njimi fi nancirali luksuzno življenje v Londonu. Zdaj je sovražnik spet tu. Tisti, ki bi morali braniti naše interese, nas spet izdajajo. Sovražniku dovoljujejo, da v naši sredini gradi mošeje, ropa naše ostarele in meša kri z našimi ženskami. Zato je naša naloga, da kot Norvežani zaščitimo svojo raso in eliminiramo svoje lastne izdajalce.«

Prešel je na drug list, a ga je kašljanje s podija pred njim zaustavilo, da je pogledal gor.

»Hvala lepa, mislim, da smo slišali dovolj,« je rekel sodnik in pogledal iznad očal: »Ima državni tožilec še kako vprašanje za obtoženca?«

Sonce je poševno sijalo v dvorano 17 v oselsko sodno palačo in gologlavcu risalo navidezno glorio. Na sebi je imel belo srajco in ozko kravato, verjetno po nasvetu zagovornika Johana Krohna, ki se je ravno zdaj naslanjal na stol in potresal s pisalom med sredincem in kazalcem. Krohnu ni ugajalo skoraj nič pri postopku. Ni maral smeri, ki jo je ubiral tožilec, prostodušnih programskih razlag svojega klienta Sverreja Olsna in dejstva, da se je Olsnu zdelo dobro, da zavija rokave, tako da so tako sodnik kot prisednika lahko gledali tetovirane pajčevine na obeh komolcih in vrsto kljukastih križev na

levi podlakti. Na desnici je imel vtetovirane staronordijske simbole in VALKYRIA v črnih, gotskih črkah. Valkyria je bilo ime eni od skupin, ki so bile del neonacističnega okolja okrog Nordstranda.

Najbolj pa je Johana Krohna jezilo, da je nekaj narobe s celim procesom, le da se ni mogel spomniti, kaj bi to moglo biti.

Državni tožilec, majhen človek po imenu Herman Groth, je z mezincem, ki je bil okinčan s prstanom, na njem pa simbol advokatskega ceha, upognil mikrofon k sebi.

»Samo nekaj sklepnih vprašanj, gospod sodnik.« Glas je bil mehak in pridušen. Lučka pod mikrofonom je posvetila zeleno.

»Ko ste tretjega januarja ob devetih stopili v Dennisov kebab na Kraljičini ulici, ste bili torej trdno odločeni, da izvršite svojo dolžnost in zaščitite našo raso, o kateri govorite?«

Johan Krohn se je vrgel na mikrofon:

»Moj klient je že odgovoril, da je prišlo do prepira med njim in vietnamskim lastnikom.« Rdeča lučka. »Provociral ga je,« je navrgel Krohn. »Sploh ni nobenega razloga, ki bi kazal na naklepno dejanje.«

Groth je popolnoma zamižal:

»Če je res, Olsen, kot pravi vaš zagovornik, je bilo torej popolnoma naključno, da ste imeli pri sebi bejzbolski kij?«

»Za samoobrambo,« je presekal Krohn in vdano razširil roke:

»Gospod sodnik, na ta vprašanja je moj klient že odgovoril.«

Sodnik si je gnetel brado, vmes pa opazoval zagovornika. Vsi so vedeli, da je Johan Krohn mlajši prihajajoča zagovorniška zvezda, nič manj se ni tega zavedal sam Krohn, zato je sodnik razdraženo moral priznati:

»Strinjam se z zagovornikom. Če tožilec nima nobenih novih dejstev, prosim, da nadaljujemo.«

Groth je odprl oči, da se je nad zenico in pod njo pokazala ozka, bela črtica. Prikimal je. Potem je utrujeno dvignil v zrak časopis.

»Tole je Dagbladet s petindvajsetega januarja. V intervjuju na strani osem pravi eden od obtoženčevih somišljenikov ...«

»Protestiram ...« je vpadel Krohn.

Groth je zavzdihnil. »Bom spremenil oznako v moškega, ki izraža rasistična stališča.«

Sodnik je prikimal, a hkrati svareče pogledal Krohna. Groth je nadaljeval:

»Ta moški pravi v komentarju o napadu v Dennisovem kebabu, da potrebujemo več rasistov, kot je Sverre Olsen, da bi dobili Norveško nazaj. V intervjuju se uporablja beseda 'rasist' kot častna oznaka. Obtoženec, se štejete za rasista?«

»Ja, jaz sem rasist,« je rekel Olsen, preden je Krohnu uspelo vskočiti. »V tem pomenu, ki ga pripisujem besedi.«

»In ta je?« se je nasmehnil Groth.

Krohn je stisnil pesti pod mizo in pogledal po odru, na

prisednika na vsaki strani sodnika. Ti trije bodo odločali o prihodnosti njegovega klienta v naslednjih letih in o njegovem lastnem statusu v baru Tostrupkjelleren v naslednjih mescih. Dva navadna predstavnika ljudstva za splošen pravni občutek. »Laični sodniki« so jim rekli včasih, a so morda ugotovili, da izraz malo preveč spominja na »lačni sodniki«. Prisednik na sodnikovi desni je bil mladenič v poceni obleki, ki si je komaj upal pogledati gor. Mlada, rahlo okrogla ženska na levi strani je bila videti, kot da se samo dela, da spremlja razpravo, v bistvu pa se je trudila, da bi nagnila glavo čim bolj vznak, da ji z dvorane ne bi videli začetnega dvojnega podbradka. Povprečni Norvežani. Kaj vedo o takih, kot je Sverre Olsen? Kaj bi radi vedeli?

Osem prič je videlo, kako je Sverre Olsen stopil v bife s kijem pod roko in po kratkem obmetavanju s kletvicami z njim treščil po obrazu lastnika Ho Daija, štiridesetletnega Vietnamca, ki je prišel na Norveško leta 1978 kot begunec s čolna. Tako močno ga je, da Ho Dai nikoli več ne bo mogel hoditi. Ko je Olsen spregovoril, je Johan Krohn mlajši že razmišljal, kako naj oblikuje ugovor na drugostopenjskem sodišču.

»*Ras-izem*,« je prebral Olsen, potem ko je našel, kar je iskal v papirjih, »je večni boj proti dednim boleznim, degeneraciji in iztrebljenju in sanje in upanje v bolj zdravo družbo in boljšo kakovost življenja. Rasno mešanje je oblika bilateralnega genocida. V svetu, v katerem se načrtujejo genske banke za ohranitev najmanjšega hroščka, je na splošno sprejemljivo, da se mešajo in uničujejo človeške rase, ki so se razvijale tisočletja. V nekem članku v ugledni reviji *American Psychologist* iz leta 1972 je petdeset ameriških in evropskih znanstvenikov svarilo pred zamolčevanjem dednoteoretične argumentacije.«

Olsen se je ustavil, s pogledom zaobjel dvorano 17 in dvignil desni kazalec. Obrnil se je k tožilcu, tako da je Krohn videl blede tatu Sieg Heil med gladko obritim zaglavjem in zatiljem, nemi krik in grotesken, čuden kontrast hladni retoriki.

V tišini, ki je sledila, je Krohn po hrupu s hodnika slišal, da imajo v dvorani 18 premor za malico. Sekunde so tekle. Krohn se je spomnil, da je nekje bral, da je Adolf Hitler na masovnih srečanjih delal tudi do triminutne namenske premore. Ko je Olsen nadaljeval, je s prstom udarjal takt, kot da bi hotel vsako besedo in vsak stavek zabiti v poslušalce:

»Tisti, ki se pretvarjate, da se ne dogaja rasni boj, ste bodisi slepi bodisi izdajalci.«

Naredil je požirek iz kozarca, ki ga je sodni uslužbenec postavil predenj.

Vmešal se je tožilec:

»In v tem rasnem boju imate vi in vaši privrženci, ki jih imamo

nekaj v dvorani, edini pravico napadati?«

Žvižganje obritoglavcev izza klopi za poslušalce.

»Mi ne napadamo, mi se branimo,« je rekel Olsen. »To je pravica in dolžnost vsake rase.«

Nekdo iz klopi je zavpil nekaj, kar je Olsen pograbil in z nasmeškom podal naprej:

»Tudi v rasnem tujcu lahko dejansko naletimo na rasno zavednega nacionalsocialista.«

Smeh in gromko ploskanje poslušalcev. Sodnik je zahteval tišino, potem pa vprašujoče pogledal tožilca.

»To je vse,« je rekel Groth.

»Želi branilec postaviti še kako vprašanje?«

Krohn je odkimal.

»Potem pa prosim, da pokličete svojo prvo pričo.«

Tožilec je pokimal sodnemu uslužbencu, ki je odprl zadnja vrata v dvorani, pomolil glavo skozi vrata in nekaj rekel. Stol na hodniku je zajechal, vrata so se na stežaj odprla in v dvorano je prihitel ogromen moški. Krohn je opazil, da ima možakar na sebi za spoznanje premajhen suknič, črne kavbojke in prav tako črne martinske. Skoraj gladko obrita glava in atletsko, vitko telo sta nakazovala starost tam nekje na začetku tridesetih. A pordele oči z vrečkami pod njimi in blede koža na obrazu s tankimi kapilarami, ki so se ponekod širile v majhne, rdeče delte, so prej kazale na petdeseta.

»Polijski inšpektor Harry Hole?« je vprašal sodnik, ko je možki stopil za pult za priče.

»Ja.«

»Vidim, da zasebni naslov ni naveden?«

»Tajnost.« Hole je pokazal s palcem čez ramo. »Oni so poskušali vdreti.«

Več vzklikov neodobravanja.

»Ste že prej kdaj pričali, gospod Hole? Pod prisego, torej?«

»Ja.«

Krohnu se je glava pozibavala kot pri tistih plastičnih psičkih, ki jih nekateri vozniki radi vozijo v zadnjem delu avtomobila.

Vročično je začel prelistovati papirje.

»Gospod Hole, vi vendar na oddelku za nasilna dejanja raziskujete umore,« je rekel Groth. »Zakaj ste dobili ta primer?«

»Ker smo ga napačno presodili,« je rekel Hole. »A?«

»Nismo računali, da bo Ho Dai preživel. Z razbito lobanjo in z možgani na zunanji strani običajno ne preživiš.«

Krohn je videl, kako sta se prisednika nehote nakremžila.

Ampak zaenkrat ni še nič hudega. Poiskal je list z imenoma prisednikov. In tam je bila: napaka.

3. poglavje

Ulica Karla Johana, 5. oktobra 1999

»Umr! boš!«

Besede so starcu še vedno odzvanjale v ušesih, ko je odhajal po stopnicah in obstal, zaslepljen od ostrega jesenskega sonca. Ko so se mu zenice rahlo skrčile, se je držal za ograjo in dihal globoko in mirno. Prisluhnil je kakofoniji avtomobilov, tramvajev, piskajočih semaforjev. In glasovom – razvnetim in vedrim glasovom, ki so brzeli mimo na peketajočih čevljih. In glasbi, je že kdaj slišal toliko glasbe? A nič ni moglo preglasiti zvoka besed: »Umr! boš!«

Kolikokrat je že stal tukaj na stopnicah pred pisarno doktorja Buerja? Dvakrat na leto v štiridesetih letih nanese osemdesetkrat. Osemdeset navadnih dni, kakršen je danes, a nikoli do zdaj ni opazil življenja na ulicah, vsega tega veselja, hlepeče življenjske radosti. Bil je oktober, a zdel se je kot majski dan. Tistega dne je napočil mir. Pretirava? Slišal je njen glas, videl njeno silhueto, ki je prihajala iz sonca, obris obraza, ki je izginjal v gloriji beline.

»Umr! boš!«

Vsa belina se je obarvala in postala Ulica Karla Johana. Stopal je po stopnicah in postajal in gledal na desno in na levo, kot da se ne bi mogel odločiti, v katero smer naj gre, in se zatapljal v misli. Potem se je zdrznil, kot bi ga nekdo prebudil, in se napotil proti Gradu. Koraki so bili obotavljivi, pogled uprt v tla, koščena postava pa je čemela v za spoznanje prevelikem volnenem plašču.

»Rak se je razširil,« mu je povedal doktor Buer.

»Aha,« je odgovoril, pogledal Buerja in pomislil, ali so se tega učili med študijem medicine, namreč da snameš očala, če imaš povedati kaj resnega, ali pa to počnejo samo kratkovidni zdravniki, da se izognejo pogledu v pacientove oči. Vedno bolj je bil podoben svojemu očetu, doktorju Konradu Buerju, zdaj ko se je rob lasišča začel umikati in so mu žakeljčki pod očmi prisojali nekaj očetove avre zaskrbljenosti.

»Na kratko?« je starec vprašal z glasom, ki ga ni slišal več kot petdeset let. To je bil votel, grlen glas moškega, ki mu smrtni strah trese glasilke.

»No, vprašanje je, ali ...«

»Lepo prosim, doktor. Smrti sem že prej gledal v oči.«

Dvignil je glas, izbiral take besede, ki so silile glas, da je postal trden, tako kot je hotel, da ga sliši doktor Buer. Tako kot ga je sam hotel slišati.

Doktorjev pogled je zapustil mizo, zdrsel čez izdelani parket in skozi umazano okno. Nekaj časa se je skrival zunaj, potem pa se je vrnil in se srečal z njegovim. Roke so našle krpico in brisale in brisale očala.

»Vem, kako se ...«

»Nič ne veste, doktor.« Starec se je slišal na kratko in suho zasmejati. »Nikar ne zamerite, doktor Buer, ampak točno to vam zagotavljam: ničesar ne veste.«

Videl je, kako se je Buer zmedel, in v istem hipu opazil, da na drugem koncu sobe kaplja iz pipe nad umivalnikom, nov zvok, kot da bi nenadoma in nerazumljivo spet imel čute dvajsetletnika. Potem si je Buer nataknil očala, dvignil papir, kot da so na njem besede, ki jih mora izreči, se odhrkal in rekel:

»Umr! boš.«

Starec bi raje videl, da bi ga doktor vikal.

Ustavil se je ob skupini ljudi in slišal brenkanje na kitaro in glas, ki je pel pesem, ki se je vsem, razen njemu, gotovo zdela stara. Slišal jo je že prej, gotovo pred četrto stoletja, a zanj je bilo kot včeraj. Tako se mu je zdelo vse – starejše ko je bilo, bližje in razločnejše se mu je zdelo. Lahko se je spomnil stvari, ki se jih ni že leta in leta, morda nikoli. Če se je prej hotel spomniti česa iz vojne, si je moral prebrati iz dnevnikov, zdaj pa je samo zamižal in fi lm se mu je odvrtil na mrežnici.

»Morda ti ostane še eno leto.«

Ena pomlad in eno poletje. Videl je vsak rumeneči list na listavcih v parku Studenterlunden, kot da bi imel nova, močnejša očala. Ista drevesa so stala tam leta 1945 ali pač ne? Takrat niso bila posebno vidna, pa saj tudi drugo ni bilo. Nasmejani obrazi, besni obrazi, vzkliki, ki so ga komaj dosegli, avtomobilska vrata, ki so se spet zadrlesknila, in mogoče je imel solzne oči, kajti kadar so po pločnikih tekali ljudje z zastavami, so bile rdeče in mokre. Vzklikali so: Prestolonaslednik se je vrnil! Vzpenjal se je proti Gradu, kjer se je nabralo nekaj ljudi, da bi videli menjavo straže. Odjek stražarskih povelij, šklepetanje puškinih kopit in tleskanje vojaških škornjev je odmevalo od blede rumene fasade. Videokamere so brnele, ujel je nekaj nemških besed. Mlad japonski par se je objemal in se zabaval ob predstavi. Zaprl je oči, poskušal je zaznati vonj uniform in olja za čiščenje orožja. Traparija, tukaj nič ne diši tako, kot je dišala njegova vojna.

Spet je odprl oči. Kaj pa so vedeli, ti v črno oblečeni vojački, paradne fi gure socialne monarhije, ki so izvajali simbolna dejanja, pa so bili preveč nedolžni, da bi jih razumeli, ali pa premladi, da bi ob njih karkoli čutili?! Spet se je spomnil tistega dne, mladih Norvežanov, oblečenih v soldate, oziroma švedskih soldatov, kot so jim rekli. V njegovih očeh so se zgolj igrali soldate, niso vedeli, kako naj nosijo uniformo, še manj, kako naj ravnajo z vojnim ujetnikom. Bili so prestrašeni in brutalni, s cigaretnim čikom v kotičku ust in čepico, bahavo postrani, oklepali so se nanovo pridobljenega orožja in poskušali premagovati strah tako, da so arestante s puškinim kopitom suvali v hrbet.

»Svinja nacistična!« so rekli, kadar so udarili, kot da bi za to prejeli takojšnje odpuščanje grehov.
Vdihnil je, okušal topli jesenski dan, a v tistem je prišla bolečina. Opotekel se je korak nazaj. Voda v pljučih. Čez dvanajst mesecev, mogoče prej, bosta vnetje in bolečina izločila vodo, ki se bo nabrala v pljučih. Rekli so, da je to najhujše.
»Umrli boš!«
Potem ga je napadel kašelj, tako silovit, da so se tisti, ki so stali najbliže, nehote odmaknili.

www.didakta.si/tascica